Les xarxes d'evasió.

Gràcies a les xarxes de suport a l'evasió, que acollien els refugiats, molts aconseguiren travessar l'Europa ocupada pels nazis i creuar a peu els Pirineus. Salvaren centenars de persones d'una probable deportació a Alemanya. Refugiats espanyols a França, gent del país i moltes persones anònimes arriscaren la seva vida en la lluita per la llibertat. Equipaven els refugiats tan bé com podien i els guiaven, mitjançant els "passeurs", cap a Espanya per les rutes més inversemblants. La destinació eren els consolats aliats de Barcelona o, directament, Portugal. Pat O'Leary, Combat, Wi-Wi són alguns dels noms de les organitzacions que actuaren al Pirineu de Lleida.

Milers de fugitius dels nazis assoliren la llibertat, però a un preu molt alt en vides i patiments. Alguns evadits moriren víctimes de la congelació, l'esgotament físic o els accidents. Més de la meitat dels guies foren capturats, executats, empresonats o deportats, situació que deixà un rastre de repressió de gran impacte a la regió.

1

2

3

4

5

1. Organigrama de la xarxa franco-americana "Wi-Wi".
2. Joan Català (Llavorsí, 1913), un dels principals guies del Grup Ponzán.
3. Joan Soldevila (Escart, 1913. Junt als seus germans Jaume i Ricardo formaren part d'una xarxa d'evasió belga.
4. Jean Aguila, passador francès.
5. Jean Maury, passador originari de l'Arieja deportat pels alemanys a un camp d'extermini.